

INTERPRETARE MUZICALĂ**PERSONAJE FEMININE CENTRALE DIN OPERELE VERISTE
ÎN REPERTORIUL TEATRULUI NAȚIONAL DE OPERĂ ȘI BALET
MARIA BIEȘU DIN CHIȘINĂU****CENTRAL FEMALE CHARACTERS FROM VERISTIC OPERAS IN THE REPERTOIRE
OF THE MARIA BIESU NATIONAL OPERA AND BALLET THEATER
FROM CHISINAU****TATIANA BUSUIOC,**
doctorandă, lector universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice**CZU 782.1.036.1(450):792.54(478)****782.1.071.2:792.54(478)**

Operele veriste ocupă un loc important în repertoriul Teatrului Național de Operă și Balet Maria Bieșu din Chișinău. Cu o periodicitate stabilă sunt interpretate operele: „Cavalleria rusticana” de Pietro Mascagni; „Pagliacci” de Ruggiero Leoncavallo; „La Bohème”, „Tosca”, „Madama Butterfly” și „Turandot” de Giacomo Puccini; „Adrianna Lecouvreur” de Francesco Cilea. În rolurile personajelor feminine centrale în operele veriste montate la Chișinău s-au produs atât vocaliste ce se aflau sau se află la începutul carierei, cât și mari personalități, precum Elena Obrazțova — Rusia (Santuzza), Maria Nistor Slătinaru — România (Santuzza), Veronica Tello — Spania (Mimi), Nicoletta Mayer — România (Mimi), Olga Busuioc — Germania (Mimi). 2010 — Olga Perrier — Franța (Cio-Cio-San), 2012 — Tatiana Anisimova — Ucraina (Cio-Cio-San), 2017 — Ina Loss — SUA (Cio-Cio-San) etc. Dintre solistele Teatrului Național de Operă și Balet Maria Bieșu care au creat roluri feminine integre, atât sub aspect actoricesc, cât și al interpretării vocale putem numi pe: Tamara Ciornaia, Valentina Calestru, Liliana Lavric (Santuzza); Anastasia Buruiană, Oxana Cobzev, Rodica Picoreanu (Nedda); Angela Pihut, Anastasia Cușnir (Mimi); Valentina Calestru (Turandot) ș.a. Evident, că în toate rolurile feminine din operele veriste și-a manifestat talentul și profesionalismul marea cântăreață moldoveancă de valoare internațională — Maria Bieșu.

Cuvinte-cheie: verism, operă, personaje feminine, Teatrul Național de Operă și Balet Maria Bieșu, interpretare vocală

Veristic operas occupy an important place in the repertoire of the Maria Bieșu National Opera and Ballet Theater in Chisinau. The following operas are played regularly: Cavalleria Rusticana by Pietro Mascagni; Pagliacci by Ruggiero Leoncavallo; La Bohème, Tosca, Madama Butterfly and Turandot by Giacomo Puccini; Adrianna Lecouvreur by Francesco Cilea. The roles of female leads in the verist operas staged in Chisinau were played by vocalists at the beginning of their careers, as well as great personalities, such as Elena Obrazțova — Russia (Santuzza), Maria Nistor Slătinaru — Romania (Santuzza), Veronica Tello — Spain (Mimi), Nicoletta Mayer — Romania (Mimi), Olga Busuioc — Germany (Mimi). More examples include: 2010 — Olga Perrier — France (Cio-cio-san), 2012 — Tatiana Anisimova — Ukraine (Cio-cio-san), 2017 — Ina Loss-USA (Cio-cio-san), etc. Among the soloists of the Maria Biesu National Opera and Ballet Theater who have created powerful female roles, both from the acting point of view and the vocal interpretation, we can name: Tamara Ciornaia, Valentina Calestru, Liliana Lavric (Santuzza); Anastasia Buruiană, Oxana Cobzev, Rodica Picoreanu (Nedda); Angela Pihut, Anastasia Cusnir (Mimi); Valentina Calestru (Turandot) etc. Evidently, the great Moldovan singer of international value — Maria Bieșu — manifested her talent and professionalism in all the female roles of veristic works.

Keywords: verism, opera, female roles, the Maria Biesu National Opera and Ballet, vocal interpretation.

Introducere. Teatrul Național de Operă și Balet Maria Bieșu din Chișinău reprezintă un nucleu important de promovare a culturii muzicale naționale și universale, o conștientizare de înalt nivel a valorilor spirituale [1]. Repertoriul teatrului este o dovadă certă a acestui fapt, incluzând lucrări ce

reprezintă diferite perioade istorice, stiluri și curente muzicale. Un rol important în promovarea imaginii Teatrului de Operă și Balet îl are Festivalul internațional *Invită Maria Bieșu* (inaugurat în toamna anului 1990). Datorită acestui nume — Maria Bieșu, Republica Moldova este recunoscută la nivel mondial drept o forță artistică majoră. An de an, festivalul *Invită Maria Bieșu* adună nume sonore pe scena Operei Naționale din Chișinău [2].

Operele veriste ocupă un loc aparte în repertoriul Teatrului Național de Operă și Balet *Maria Bieșu*, ce nu lipsesc nici din cadrul festivalului. Cu o periodicitate stabilă sunt interpretate operele: *Cavalleria rusticana* de Pietro Mascagni; *Pagliacci* de Ruggiero Leoncavallo; *La Bohème*, *Tosca*, *Madama Butterfly* și *Turandot* de Giacomo Puccini; *Adrianna Lecouvreur* de Francesco Cilea. În rolurile personajelor feminine centrale în operele veriste montate la Chișinău s-au produs atât vocaliste ce se aflau sau se află la începutul carierei, cât și mari personalități, precum Elena Obrazțova — Rusia (Santuzza), Maria Nistor Slătinaru — România (Santuzza), Veronica Tello — Spania (Mimi), Nicoletta Mayer — România (Mimi), Olga Busuioc — Germania (Mimi). 2010 — Olga Perrier — Franța (Cio-Cio-San), 2012 — Tatiana Anisimova — Ucraina (Cio-Cio-San), 2017 — Ina Loss — SUA (Cio-Cio-San) etc.

Soliste celebre în roluri feminine din operele veriste.

Printre solistele Teatrului Național de Operă și Balet *Maria Bieșu* care s-au manifestat în roluri feminine putem numi pe: Tamara Ciornaia, Valentina Calestru, Liliana Lavric, Tatiana Busuioc (Santuzza); Anastasia Buruiiană, Oxana Cobzev, Rodica Picoreanu (Nedda); Angela Pihut, Anastasia Cușnir (Mimi); Valentina Calestru (Turandot) ș.a [3]. Evident, că în toate rolurile feminine din operele veriste și-a manifestat talentul și profesionalismul marea cântăreață moldoveancă de valoare internațională — Maria Bieșu.

Încă de la începutul activității în calitate de solistă a Operei Naționale din Chișinău, autoarea prezentului articol a manifestat mereu tendința spre perfecționare și autodepășire, de revizuire a rolurilor interpretate, spre cizelarea performanțelor artistico-interpretative și a celor actricești. Pentru un artist este foarte important să-și perfecționeze în permanență capacitățile vocale, să-și cunoască în cele mai mici detalii corpul, pentru a face față tuturor provocărilor scenice, pentru a prezenta în final, de fiecare dată, „un produs” operistic de cea mai înaltă calitate. Comunicarea, audierea, urmărirea interpretării diferitor roluri feminine din operele veriste de către valoroase cântărețe de operă pe scena Teatrului Național de Operă și Balet ne permite să realizăm o analiză a interpretării partidelor feminine din operele veriste și să descoperim noi aspecte în crearea acestor personaje în condiții contemporane de existență a muzicii operistice.

Elena Obrazțova, marea cântăreață de opera din Rusia, este una din vocalistele favorite ale autoarei acestui articol, un model demn de urmat, o sursă de inspirație artistică, un exemplu de forță de convingere vocală și artistică. Până în prezent, E. Obrazțova prezintă un fenomen în domeniul artei interpretării vocale, o adevărată „școală” pentru tinerele cântărețe. Natura a înzestrat-o cu o voce inconfundabilă și un timbru unic, cu o capacitate incredibilă de a transmite prin intermediul acestui „instrument” complexitatea fiecărui personaj, să creeze roluri plenare, integre, pluridimensionale, o capacitate de a face publicul să se pătrundă de soarta fiecărui personaj pe care îl realizează. Prin talentul ei, a făcut ca întreaga lume să vorbească despre rolurile din operele veriste precum *Santuzza* din *Cavalleria rusticana* de P. Mascagni, *Carmen* din opera cu același titlu de G. Bizet, *Principessa de Bouillon* din *Adrianna Lecouvreur* de F. Cilea ș.a. În 1982 a avut loc premiera unui film de excepție a regizorului Franco Zeffirelli — opera *Cavalleria rusticana* de P. Mascagni cu interpreți celebri precum: Elena Obraztsova — Santuzza, Placido Domingo — Turiddu, Renato Bruson — Alfio, Fedora Barbieri — Mamma Lucia. Pe scena Teatrului de Opera și Balet *Maria Bieșu*, E. Obrazțova a creat irepetabilul rol, personajul complex al *Santuzzei*, unul din rolurile ei preferate. Pe lângă execuția vocală excelentă, E. Obrazțova a acordat o atenție deosebită jocului actriceesc, vieții scenice, detaliilor acțiunii. Anume

acest lucru ne demonstrează că o particularitate a rolurilor din operelor veriste constă în faptul ca ele trebuie nu doar cântate, ceea ce e firesc, dar și trăite în scenă, jucate la cel mai înalt nivel actoricesc. Subliniem că în alte interpretări, accentul se punea doar pe partida vocală.

Maria Slătinaru-Nistor — o româncă cu o voce de o frumusețe rară, comparată de mulți cu cea a legendarei soprane Renata Tebaldi. Între anii 1969-1990 a activat ca prima solistă a Operei Române din București, interpretând numeroase roluri, o mare parte fiind din operele veriste: *Leonora* din *Trubadurul* și *Aida* din opera cu același titlu de G. Verdi, *Mimi* din *La Boheme*, *Liu* din *Turandot*, *Floria* din *Tosca* de G. Puccini, *Maddalena* din *Andrea Chenier* de Umberto Giordano, *Santuzza* din *Cavalleria rusticana* de Pietro Mascagni.

În anul 1995 primadona Operei moldovenești, Maria Bieșu, a marcat 35 de ani de activitate. Printre invitații i-a avut pe primii soliștii ai Operei bucureștene, care s-au produs în spectacolul *Cavalleria rusticana* de P. Mascagni: M. Slătinaru-Nistor — *Santuzza* și I. Voineag — *Turidu*, interpreți, ce reprezintă o frumoasă școală românească de canto. Maria Slătinaru-Nistor a fost admirată în rolul *Santuzzei*, un rol cântat în egală măsură de către soprane și de mezzo-soprane. Acest rol solicită o voce dramatică, cu volum, pe care a dezvăluit-o plenar interpretarea M. Slătinaru-Nistor: sunet plin, profund, uneori „întunecat”, plin de multiple culori în dependență de starea eroinei principale, pentru a transmite profunzimea trăirilor și suferința *Santuzzei*. E. Obrazțova spunea ca *Santuzza* este un personaj profund psihologic, complicat și e foarte important ca vocalista să posede și o pregătire psiho-emoțională corespunzătoare. Acest fapt a fost înțeles și folosit pe larg de M. Slătinaru-Nistor. Pentru autoarea articolului, personajul *Santuzzei* a fost mereu o mare provocare. În timp, a înțeles câte aspecte importante trebuie luate în considerație pentru a crea un personaj integru și complex.

Solistele TNOB M. Bieșu în rolul *Santuzzei* din opera *Cavalleria rusticana*.

Dintre solistele Teatrului Național de Operă și Balet *Maria Bieșu*, care au creat rolul *Santuzzei* din opera *Cavalleria rusticana* le putem numi pe: Tamara Ciornaia, Valentina Calestru, Liliana Lavric. Toate aceste soliste au fost diferite, cu o tratare individuală a personajului, capabile să creeze cât mai autentic rolul său, dându-i viață și fiind credibile pentru spectator. Am vrea să menționăm în mod deosebit interpretarea artistei emerite Valentina Calestru, care în anii 90` ai sec. XX era prima soprana, după Maria Bieșu și avea în repertoriul său întreg arsenalul de soprano-dramatică al Operei Naționale. Tinerele soliste, printre care și subsemnata, nu absentau de la nici un spectacol cu participarea artistei, aceasta fiind pentru ele un exemplu de urmat. Astfel, o idee importantă însușită de la ea este aceea că personajul trebuie să se nască din impulsurile interioare ale cântărețului și, evident, să fie în strâns contact cu muzica. Pentru toate acestea, cântărețul trebuie să exerseze cât mai mult, astfel încât corpul său să devină un instrument bine antrenat, să țină ritmul instinctiv, să fie capabil să reacționeze natural în orice situație.

Operele *Cavalleria rusticana* de Pietro Mascagni și *Pagliacci* de Ruggero Leoncavallo sunt interpretate de regulă în aceeași seară. În rolul feminin principal — *Nedda* (eroina principală) din *Pagliacci*, pe scena Teatrului de Opera și Balet *Maria Bieșu*, s-au produs sopranele: Anastasia Buruiană, Mariana Colpoș (România), Oxana Cobzev, Irina Vinogradova, Rodica Picereanu. Toate versiunile interpretative sunt reușite, fiecare vocalistă dând dovadă de multă imaginație și improvizație.

Operele lui G. Puccini pe scena TNOB M. Bieșu.

Giacomo Puccini, reprezentantul de marcă al verismului italian, nu lipsește de pe scena Teatrului de Opera din Chișinău cu cea mai des interpretată opera a sa, *La Boheme*. Puccini creează în *La Boheme* o dramă socială și spirituală de mare sensibilitate, o operă plină de grație și rafinament, care, pe de o parte, e optimistă și exuberantă, iar pe de alta, dezolantă în tristețea ei, determinată de lipsurile materiale și incertitudinile în care trăiesc personajele, de atmosfera rece a iernii pariziene, rămânându-le doar căldura sufletească și prietenia. Dintre cântărețele noastre, în rolul eroinei principale — *Mimi* le putem evidenția pe Irina Vinogradova, Rodica Picereanu, Gulnara Raileanu. În cadrul festivalului *Invită Maria*

Bieșu le-am admirat pe Veronica Tello — Spania, Nicoletta Mayer — România. Toate aceste soprane sunt diferite și speciale în felul lor, la unele predomină sensibilitatea și puritatea, la altele, curajul și ambiția. Aria *Mimi* din actul I *Si, mi chiamano Mimi*, cunoscută bine publicului larg, nu lasă pe nimeni indiferent, nu doar prin linia melodică de un rafinament deosebit, dar și prin caracterul sincer și curat al acestui personaj. Un suflet curat, care se bucură de fiecare rază de soare și pentru care chiar și florile artificiale au miros. Aria trebuie interpretată cu un sunet cald, utilizând un legato profund, expresiv, cu dinamică controlată. Imaginația și creativitatea vocalistei trebuie să conlucreze cu tehnica vocală și actoricească aplicată.

Dintre creațiile lui G. Puccini nu putem omite opera *Madama Butterfly*, cea mai modernă, dar și mai tandră, senzuală, pură și marea în tristețea ei, o poveste de iubire zdrobită de prejudecăți. Ceea ce l-a atras cel mai mult pe compozitor în această istorie a fost integritatea morală a personajului principal, micuța *Cio-Cio-San*, care îi oferea posibilitatea să creeze o nouă eroină de operă — cea mai apropiată de sensibilitatea, de psihologia și de concepțiile sale despre viață și iubire. Pe scena Festivalului internațional *Invită Maria Bieșu* s-au produs în rolul *Cio-Cio-San* — Olga Perrier — Franța, Tatiana Anisimova — Ucraina, Ina Loss — SUA. Ca și complexitate vocală, partida *Cio-Cio-San* este una dintre cele mai atractive pentru soliste, dar și dintre cele mai complicate. Ești captivat de marea forță artistică a personajului creat de cântăreață. Există numeroase versiuni interpretative ale *Cio-Cio-San*, ce pot fi deosebite, spre exemplu, după temperament: sentimental-infantile, dramatice ș.a.m.d.

Cio-Cio-San creată de M. Bieșu a devenit un model pentru arta vocală. Artistă cunoștea la perfecție forța expresivă a contrastelor și le utiliza cu multă iscusință. Totodată, le grada și le corela rațional cu ideea compozitorului. După ce Primadona Operei Naționale Maria Bieșu în anul 1967 câștigă prestigiosul concurs în memoria Miura Tamaki la Tokyo și devine cea mai bună *Cio-Cio-San* din lume, acest rol îi aduce faimă și apreciere mondială. Maria Bieșu devine un nume important în lumea teatrului liric.

La primul spectacol al ediției a XXIII-a a Festivalului *Invită Maria Bieșu* dedicată celei de a 80-a aniversare a sopranei Maria Bieșu – *Madama Butterfly* de G. Puccini [4] — rolul principal a fost interpretat de soprana Olga Busuioc. Fiind extrem de dificil din punct de vedere tehnic și emoțional, acest rol a constituit o piatră de încercare pentru tână solistă. Subliniem că decizia de a deschide festivalul cu această operă a avut un caracter simbolic: „Mă bucur nespuse de mult să cânt acasă, pentru cel mai scump și cald public. Pentru mine este o onoare să deschid festivalul, mai ales cu rolul care a făcut-o celebră pe regretata primadona noastră, Maria Bieșu”, mărturisește artista [5]. Olga Busuioc cântase deja un șir de spectacole *Madama Butterfly* în Bologna, într-un teatru cu tradiții și un public cunoscător de operă. Pentru interpretă, *Cio-Cio-San* este un rol plin de delicatețe, profunzime și durere. Acest rol dezvăluie o lume interioară profundă, lumea unei fete, femei, mame... o lume, în care viața e o luptă continuă [5]. O. Busuioc s-a manifestat cu o nemaipomenită simplitate și credibilitate și, totodată, cu o personalitate aparte. Renumita cântăreață de opera Mirella Freni a întrebat-o: „Cine te-a învățat să cânti? – Mama – Hm, transmite-i mamei că te-a învățat exact cum te-aș fi învățat eu”¹.

Concluzii. Așadar, pe scena Teatrului Național de Operă și Balet *Maria Bieșu* au fost montate cele mai reprezentative opere ale verismului italian, iar în rolurile feminine centrale s-au produs nu doar vocaliste autohtone consacrate, dar și interprete de talie internațională, care prin rolurile create au oferit modele pentru studierea tehnicilor vocale aplicate la „construirea” personajului, dar și a mijloacelor scenice, actoricești.

În concluzie, subliniem necesitatea reevaluării permanente a prestației scenice, de către interpretă, dacă aceasta dorește să creeze un personaj viu, autentic. Astfel, la fiecare interpretare, e bine să se păstreze senzația de „premieră”. Important în acest sens este urmărirea, studierea, analiza

¹ Din discuții cu interpreta Olga Busuioc.

evoluărilor diferitor vocaliste, modalitățile de creare a imaginilor scenice, accentele pe care le cumulează în desfășurarea dramaturgiei muzicale și a celei scenice fiecare dintre ele. Diversitatea abordărilor și înalta calitate artistică a rolurilor personajelor feminine evidențiate din operele veriste, interpretate de cântărețe consacrate în scena Teatrului de Operă și Balet *Maria Bieșu*, personaje complicate atât din punct de vedere al artei vocale, cât și a celei actoricești, constituie o dovadă în acest sens.

Referințe bibliografice

1. *Teatrul Național de Operă și Balet Maria Bieșu din Republica Moldova* [online]. [accesat 12.05.2020]. Disponibil: <http://www.tnob.md/ro/tnob-history>
2. *Festivalul Internațional „Invită Maria Bieșu”* [online]. [accesat 12.05.2020]. Disponibil: <https://m.moldovenii.md/md/section/358/content/3077>
3. *Festivalul Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu” revine. Care este programul celei de-a XXVII-a ediții* [online]. [accesat 12.05.2020]. Disponibil: <https://diez.md/2019/09/04/festivalul-international-de-opera-si-balet-maria-biesu-revine-care-este-programul-cele-de-xxvii-editii/>
4. *La Chișinău începe a XXIII-a ediție a Festivalului Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu”* [online]. [accesat 12.05.2020]. Disponibil: <https://www.moldova.org/la-chisinau-incepe-a-xxiii-a-editie-a-festivalului-international-de-opera-si-balet-maria-biesu/>
5. *Moldova are o nouă „Madame Butterfly”! Olga Busuioc, în premieră în acest rol la Chișinău* [online]. [accesat 12.05.2020]. Disponibil: <http://ea.md/olga-busuioc-in-rolul-principal-la-deschiderea-festivalului-international-de-opera-si-balet-maria-biesu-foto/>